

Nederlandse
Vereniging van
Journalisten

Datum: april, 2025
Johannes Vermeerstraat 22, Amsterdam

Betreft: de wettelijke transparantieplichting jegens freelance journalisten

Geachte [contactpersoon],

In 2024 was 37% van alle journalisten in Nederland freelancer. Het ging om 6.684 freelancers, op in totaal ongeveer 18.500 journalisten. Vrijwel alle fotojournalisten zijn freelancers. Bijna de helft van de freelance journalisten is ontevreden over de tarieven, zo blijkt uit de Arbeidsmarktmonitor van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ).¹

Volgens onze cijfers werken bij [uitgever] naar schatting [aantal] freelance journalisten, op een totaal van ongeveer [aantal] journalisten. Freelance journalisten zijn dus van groot belang voor uw bedrijfsvoering.

Wij wijzen u op de wettelijke transparantieplichting (artikel 25ca Auteurswet) die sinds 7 juni 2022 geldt. Deze luidt als volgt:

De maker die aan zijn wederpartij een exploitatiebevoegdheid heeft verleend, wordt door die wederpartij of zijn rechtsopvolger ten minste eens per jaar en rekening houdend met de specifieke kenmerken van elke sector geïnformeerd over de exploitatie van het werk, met name wat betreft de exploitatiewijzen, de daarmee gegenereerde inkomsten en de verschuldigde vergoeding. De informatie dient actueel, relevant en volledig te zijn.

De informatieplichting geldt niet, indien het aandeel van de maker bij de totstandkoming van het gehele werk niet significant is, tenzij de maker aantoont dat hij de informatie nodig heeft om een beroep op artikel 25d te kunnen doen.

In aanvulling hierop luidt de 'bestseller-bepaling' van artikel 25d Auteurswet:

De maker kan in rechte een aanvullende billijke vergoeding vorderen van zijn wederpartij, indien de overeengekomen vergoeding gelet op de wederzijdse prestaties een onevenredigheid vertoont in verhouding tot de opbrengst van de exploitatie van het werk.

Deze regeling beoogt de positie van makers zoals freelance journalisten te versterken door hun alle informatie te verschaffen die noodzakelijk is voor een effectieve controle op de billijkheid van de overeengekomen vergoeding.

Concreet zijn exploitanten – waaronder uitgevers – dus wettelijk verplicht tenminste 1x per jaar schriftelijk aan elke freelance journalist te rapporteren over:

1. de concrete exploitatiewijzen van het werk;
2. de daarmee gegenereerde inkomsten; en

¹ <https://nvj.nl/diensten/arbeidsmarktmonitor>

3. de hoogte van de aan de freelance journalist verschuldigde vergoeding.

Hierbij dient rekening te worden gehouden met de specifieke kenmerken van de sector. De informatie dient actueel, relevant en volledig te zijn.

Het doel van deze wettelijke verplichting is dat makers hun contractuele positie en aanspraken kunnen evalueren aan de hand van daadwerkelijke exploitatiegegevens. Deze informatie heeft de freelance journalist ook nodig voor de effectuering van rechten bij collectieve beheersorganisaties zoals Lira en Pictoright.

De Nederlandse wetgever heeft specifiek benoemd dat uitgevers van perspublicaties informatie moeten verstrekken aan freelancejournalisten en fotografen, en dat het voor de hand ligt dat uitgevers van perspublicaties dan ook meteen openheid van zaken geven over de inkomsten die met het eigen naburige recht (te weten het persuitgeversrecht) worden gegenereerd en het passende aandeel waarop de makers aanspraak kunnen maken.

Men zou de vraag kunnen stellen of een journalistiek werk van een freelance journalist een 'niet-significant' deel van het gehele werk is. In dat geval zou de informatieverplichting niet gelden. Die vraag is eenvoudig te beantwoorden.² De wetgever heeft als voorbeeld van een niet-significante bijdrage de figurant in een film genoemd. Die bijdrage kan naar zijn aard niet los worden gezien van de film zelf. Bij journalistieke werken gaat het daarentegen om een geheel zelfstandig auteursrechtelijk werk, dat – in ieder geval in de digitale omgeving – los van andere werken door de uitgever wordt geëxploiteerd. Bijdragen worden online separaat gelezen c.q. bekeken en uitgevers houden de gegevens daarvan precies bij.

De 'significantie' van een werk van een freelance journalist mag niet uitsluitend kwantitatief worden beoordeeld. De economische relevantie, individuele populariteit en professionele reputatie van een freelancer zijn eveneens factoren die meetellen bij de beoordeling van significantie. Soms worden individuele werken digitaal afzonderlijk geëxploiteerd, bijvoorbeeld via gerichte advertenties en *paywalls*.

Een foto of een artikel van een freelance journalist is dus geen 'niet-significant' deel van een perspublicatie. Hier kan een vergelijking worden gemaakt met streamingdiensten zoals *Spotify* en *Netflix*. Ook daar betaalt de consument een vast maandelijks of jaarlijks bedrag voor een abonnement. Dat staat er niet aan in de weg dat die platformen afrekenen met de auteurs op basis van het daadwerkelijk gebruik van hun werken.

Bovendien kan de freelance journalist zich op het standpunt stellen dat hij/zij de informatie nodig heeft om een beroep op de 'bestseller-bepaling' te kunnen doen. Zonder transparantie over de exploitatie kan de freelance journalist niet inschatten of zijn/haar werk een 'bestseller' is.

Elke individuele freelance journalist heeft bovendien krachtens artikel 15 AVG het recht om inzage te krijgen in de verwerking van zijn/haar persoonsgegevens. Daaronder vallen gegevens over het gebruik van het aangeleverde werk. Dat dit persoonsgegevens zijn is evident nu deze gegevens steeds tot een individuele persoon zijn te herleiden. Het is ook duidelijk dat interne rapportages over het gebruik van het werk kwalificeren als 'verwerking van persoonsgegevens' in de zin van de AVG. Een beroep op het AVG-inzagerecht snijdt de pas af voor mogelijke verweren dat het aandeel van de freelance journalist bij de totstandkoming van het gehele werk niet significant zou zijn.

² Zie mr. O.M.B.J. Volgenant, Transparantie over exploitatiecontracten, hs. 5 Journalistieke werken, p. 53, Boom Juridisch, online raadpleegbaar via <https://www.boomportaal.nl/boek/9789462129641>

Er kan dus geen discussie zijn over de vraag óf een uitgever inzage moet geven aan individuele freelance journalisten.

Voor wat betreft de online exploitatie van nieuwsartikelen en foto's houden uitgevers in detail bij hoe vaak deze worden bekeken. Veel uitgevers hebben voor hun bedrijfsvoering en hun eigen redactie(s) uitgebreide rapportagetools en *analytics* waarmee individuele artikelen en foto's systematisch worden gemonitord en geanalyseerd, en richting adverteerders wordt gedetailleerd verslag gedaan van het (online) bereik van advertenties.

Er is veel informatie beschikbaar, met name over de online exploitatie.

Tot nu toe heeft [uitgever] voor zover ons bekend richting freelance journalisten geen invulling gegeven aan de transparantieplichting. De NVJ verzoekt [uitgever] daar nu mee aan de slag te gaan.

Elke individuele freelance journalist heeft recht op actuele, relevante en volledige informatie over:

1. de daadwerkelijke exploitatie van zijn/haar werk (in welke media/titels is het werk geëxploiteerd, is het werk behalve in de titel waarvoor het aangeleverd werd ook nog in andere titels verschenen, is het gebruikt op social-media kanalen, in podcasts, is het gebruik voor de training van AI, hoe vaak is het werk online bekeken/gelezen, aan welke derden is het werk in sublicentie gegeven, etc.);
2. de daarmee gegenereerde inkomsten, inclusief inkomsten uit het persuitgeversrecht; en
3. de aan de individuele freelance journalist betaalde bedragen.

Wij verzoeken u vriendelijk om ons binnen drie weken te informeren over de wijze waarop [uitgever] van plan is om hier uitvoering aan te gaan geven. Het gaat ons in deze fase vooral over de wijze waarop u *het rapportagesysteem* wilt inrichten waarmee u individuele freelancers vervolgens (tenminste 1x per jaar) de informatie geeft waar zij wettelijk recht op hebben.

We zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te geven en met u te overleggen over de toepassing van deze wettelijke bepaling. Bij de wijze van rapporteren dient immers rekening te worden gehouden met de specifieke kenmerken van de sector, en de NVJ is daar goed mee bekend.

Wij zien uw antwoord met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Milen van Boldrik / secretaris zelfstandigen / email: mvanboldrik@nvj.nl

Wais Shirbaz / hoofd werkvoorwaarden / email: wshirbaz@nvj.nl